

Erste Agrár Szemle

III. évfolyam 2. szám, 2020. február

Szerkesztői üzenet

Hogy hívják a zöld ruhás szerzetest?

Környezetbarát. Bár e szóvicc talán nem is annyira mulatságos, de helyénvaló, hiszen az agrárium számára a környezetvédelem központi fogalommal válik. Most éppen a hatóanyag-kivonás miatt kerül szóba kiadványunkban, de az új KAP egyik alapgondolata is ez. Kérdés: a csökkenő támogatás mennyiben ellensúlyozza majd a kvázi ökogazdálkodás költségeit? Vagy az EU tudatosan folytatja kivonulását az agrártermékek világpiacáról, miközben nyitja belső piacát?

A másik, nagy teret kapó témánk e hónapban Ukrajna. Úgy érzem, túl sokszor kiáltottunk farkast, és már nem vesszük komolyan a veszélyt. Azt remélem, hogy az ukrainai gabona és olajosmag potenciálról szóló elemzésünk helyére teszi ezt a kérdést. A téma aktualitását az észak-keleti szomszédunknál küszöbön álló földprivatizáció adja. Csak hogy érezzük a léptékeket: egy belföldi magánszemély maximum 10 ezer hektárt vehet majd meg. Nálunk ugye 300 hektárt.

Nem mehetünk el szó nélkül a tovább zsugorodó sertésállomány mellett, és az örök sláger, Kína sem maradhat ki. Pedig már biztos heróttjuk van attól, hogy minden elemzés velük kezdődik. Szokásos tejpiaci előrejelzéseink is előkerülnek. A két konszolidált év után vajon mi vár idén a szektorra?

Február ide vagy oda, nem a síelésen jár a gazdák esze. Alkalmam volt e hónapban számos nagy gazdarendezvényen előadni, és jól érzékelhető volt a tettvágy. Szívesebben ültek volna már a traktor volánja mögött. De mindent a maga idejében! Ideje van a fejtrágyázásnak, de ideje van az informálódásnak, kapcsolatépítésnek is.

Már véglegesítjük idei eseménynaptárunkat. Az ERSTE Bank ebben az évben is tart agrárrendezvényeket, üzleti reggeliket, részt vesz agrárkonferenciákon és kiállításokon. Saját agrárszakmai műhelyünk, az ERSTE Agrár Kompetencia Központ pedig nem csak e kiadvánnyal, hanem – nagy-nagy örömeinkre! – egyre gyakrabban az ügyfelek kezdeményezésére, személyes agrárpiaci, stratégiai tanácsadással is áll rendelkezésükre. Ön is nyugodtan keressen meg minket az ERSTE Agrár Szemle végén található elérhetőségek egyikén!

Az Erste Agrár Szemle műfaja egyedi. Aktuális híreket kommentálunk, értelmezünk, adunk előrejelzést, és javaslunk tennivalókat az agrárium szereplői számára. A citált hírek címe tartalmazza a hivatkozást.

Fórián Zoltán
vezető agrárszakértő
Erste Agrár Kompetencia Központ

Tartalom

Szerkesztői üzenet	1
Hogy hívják a zöld ruhás szerzetest?	1
Agrárpiacok	3
Az Európai Bizottság visszavonta a klórpirifosz és a klórpirifosz-metil hatóanyagok engedélyét.....	3
Vészesen fogy a hazai sertés, miközben aranyárat fizetnének érte - Mi van itt?	4
Fagyasztott hússal tömött konténerek vesztegelnek ezerszámra Kínában.....	5
Statisztika	6
Mire számíthatnak idén a tejtermelők?	6
Kiemelt téma	9
Erste Agrár elemzés I.	11
Kell-e félnünk az ukrán mezőgazdaságtól? I.....	11
Erste Agrár elemzés II.	14
Kell-e félnünk az ukrán mezőgazdaságtól? II.....	14
Kapcsolatok.....	17

Agrárpiacok

Az Európai Bizottság visszavonta a klórpirifosz és a klórpirifosz-metil hatóanyagok engedélyét

Az Európai Bizottság a növényvédőszer hatóanyagok felülvizsgálati programja során a klórpirifosz és a klórpirifosz-metil hatóanyagok megújításának elutasításáról döntött. Ennek értelmében 2020. február 16-ig az Európai Unió minden tagállamában visszavonják a legnagyobb mennyiségben felhasznált rovarölő szer hatóanyag, a klórpirifosz, valamint a klórpirifosz-metil összes készítményét. A bizottság a forgalmazásra és felhasználásra adható türelmi idő lejárátát 2020. április 16. napjában állapította meg.

Erste kommentár

Ahogy ritkul a használható szerek listája, úgy értékelődik fel a növényorvos, aki a károsítók ismeretében tud olyan kombinációkat, amelyek védekezésre alkalmasak. Esetileg kérhet szükséghelyzeti engedélyt, de erre ugye nem építhetünk növényvédelmet. Általánosan is kijelenthető, hogy egyre nehezebb idők jönnek e téren. A kivonás egy folyamat, amely a költségek emelkedését is magával fogja hozni, párhuzamosan a támogatások csökkenésével és a hozzájuk jutás feltételeinek szigorodásával (ennyit az egyszerűsítésről, ami már régen ott lobog a KAP zászlóján). A kérdés komplexebbé fog válni még a mostaninál is, a Zöld Megállapodás (Green Deal) minden oldaláról rátelepszik a gazdálkodásra.

Ahogy arról többször írtunk már e lapban is – a vélt vagy valós, de leginkább manipulált - fogyasztói igényekre való hivatkozással egyre szűkül a mezsgye a hagyományos és az ökögazdálkodás feltételrendszere között. Ez feladja a leckét a világpiaci versenyképességben gondolkodók számára. Meggyőződésünk ugyanakkor, hogy az EU ezen az úton tovább folytatja kivonulását a mezőgazdasági termékek világpiacáról, miközben egyre csak nyitja kapuit az onnan érkező termékek előtt. Miközben a világon mindenki protekcionista, az EU önfeláldozó példamutatót játszik gazdái és fogyasztói bőrére. Csak, hogy érzékeljük, az utóbbi harminc évben sikerült a harminc százalék feletti világpiaci áruforgalmi arányt letornáznia tíz alá. Volt eközben több bővítés, de a közösség agrártermelésének növekedési üteme immár véglegesen elmarad a fő versenytársakétól. Mi is voltaképpen ezzel a célja az EU-nak? Miközben a belső piac védelmét fokozatosan feladja (lásd az elkövetkező hetek híreit a Trump előtti kapitulációról) saját termelőinek vegzálása napról-napra fokozódik, a KAP gyengítése pedig megállíthatatlan.

Vészesen fogy a hazai sertés, miközben aranyárat fizetnének érte - Mi van itt?

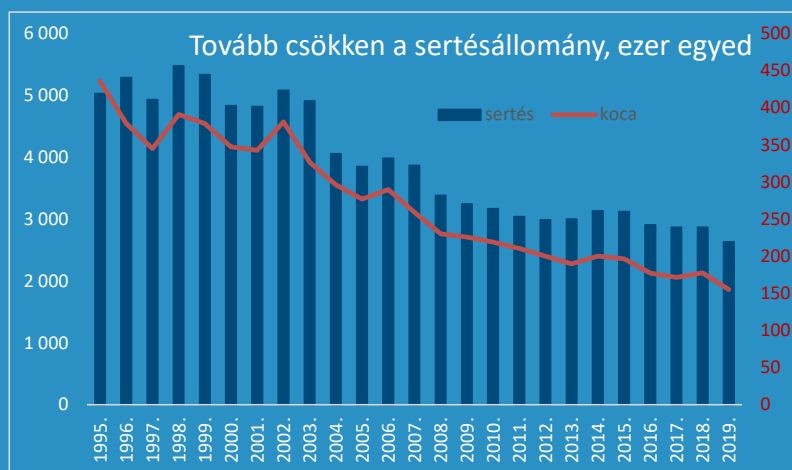
Publikálta a KSH a tavalyi állatlétszámokat. Ez alapján a legdrasztikusabban a sertésállományunk változott az utóbbi évben. Különösen a koca létszám meredek esése aggasztó. Bepillantottunk a számok mögé.

Erste kommentár

A csúcson, 1983-ban 9,8 milliós volt a sertésállományunk. Utoljára 1937-ben volt a jelenlegi szinten. Van-e még lejjebb? Van. A koca számának csökkenése erre utal. De legyünk óvatosak. A tavalyi csökkenés mindenképpen összefügg a PRRS-mentesítéssel, az ASP megelőzéssel is. Ennél fogva – véleményünk szerint – az első félévben mélypontot fogunk fogni, aztán az újratelepítések pedig felfelé fogják mozdítani az állományt. Hogy jelentősen-e? Nem.

E sokat megélt szektor számára önmagukban a magas felvásárlási árak már nem adnak elég motivációt az állomány-bővítésre. Eközben, az ideiglenesen leállított telepek közül sok piacra került. Ez koncentrációt hoz, beruházást hoz, hatékonyság-növekedést hoz. A malac, a hízó jól értékesíthető, és ez nem fog középtávon sem megváltozni. Az igen megugrott malacárak, kézen fogva az energia és munkaerőköltségek emelkedésével ugyan jelentősen feltolták az önköltségeket, de a jelenlegi árakba még ez is belefér.

Mi következik mindebből? Az, hogy a sertéstartók termelési kedve javulni fog. Ez azonban nem fog ugrásszerű állománybővülést hozni, csak lassú, de - várakozásaink szerint - nem rövid távú stabilizálódást. Az agrárpiac meghatározó finanszírozójaként az ERSTE Bankban látunk beruházási, telepvásárlási szándékot a szektorban. Ismerve a kockázatokat, ezt magunk is ösztönözzük. A sertéstartás jövedelmezősége ugyanis javulni fog.

Forrás: KSH

Fagyasztott hússal tömött konténerek vesztegelnek ezerszámmra Kínában

Fagyasztott sertés-, baromfi- és marhahússal tömött konténerek vesztegelnek ezerszámmra Kína nagy kikötőiben, Tiencsin, Ningpo és Sanghaj városokban, mert a koronavírus miatt, nincs elég sofőr a teherautókra, amikkel rendeltetési helyükre szállítanák azokat.

Erste kommentár

Mivel Kína a világ mezőgazdaságában is központi szereplő, gyakorlatilag mindannyiunknak szakértővé kell válnunk az ott folyó dolgok ismeretében, értékelésében. A sertéspestis és a koronavírus jelenlegi mérgező kombinációja nagyon odaütött a tőlünk oly távoli, mégis ránk oly nagy hatással lévő kínai agráriumnak.

A pestis megállíthatatlanul terjed. A sertésállomány egyre nagyobb hányada végzi a megsemmisítőben, miközben a még megmaradt állatok takarmányozása ellehetetlenül a koronavírus miatt elrendelt korlátozások miatt. Jönnek a hírek például arról, hogy egész baromfi szállítmányok pusztulnak el a teherautókon a dugókban, amelyek a karantén kialakítása miatt alakulnak ki. Erre jön a fenti hír, miszerint az import húskok sem tudnak eljutni a fagyasztóhoz, mert nincs elég sofőr a kamionokra, egyébként szintén a karantén miatt. Míg a korona vírusra hamarosan lesz ellenszer, addig a sertésjárvány nem fog idén sem megoldódni. A kínaiak kereslete érdemben nem csökken, tehát az importigény tovább emelkedik. Nem csak sertésből, hanem marhából, baromfiból, tejtermékekből is. Itt pedig visszautalunk előző kommentárunk következtetésére, az EU e megnövekedett igényeknek nem tud megfelelni. A tavalyi csökkenés után idénre egy százalék alatti vágásnövekedéssel számolnak. Az export az első tíz hónapban 18 százalékkal nőtt 2019-ben, de tekintve a csökkenő termelést, ez nem biztos, hogy idén is folytatódni tud.

Kína importja serteshúsból tavaly elérte a három millió tonnát, összes húsimportja a hatmilliót. Előrejelzésünk szerint, a kínai sertésválság két év múlva fog tetőzni, amikor csúcsra ér az import. Közben az állomány újraépülése el fog kezdődni, de az árak megtorpanására, és korrekciójára még legalább négy évet kell várnunk. A kínai serteshús import is ekkor fog csökkenő pályára visszaállni. A visszarendeződés tehát igen lassú folyamat lesz. Addig a jelenlegi árszintekkel bizton lehet kalkulálni a beruházások megtérülése során. Arra is számítunk, hogy ezekben az években az EU igen erős kínai beszállítói pozíciói gyengülni fognak, nagyobb nyomás nehezedik majd a belső piacra. Ebből az következhet, hogy a világpiaci árak a közösségben kisebb arányban tudnak majd érvényesülni. Ez is azt mondatja velünk, hogy a beruházások nem csak a telepí higiénia terén, hanem a hatékonyság növelése terén is nélkülözhetetlenek. Ráadásul, ha nem akarunk tartósan élőállat exportóri pozíciókat felvenni, a húsiparra is nagy feladatok várnak.

Statisztika

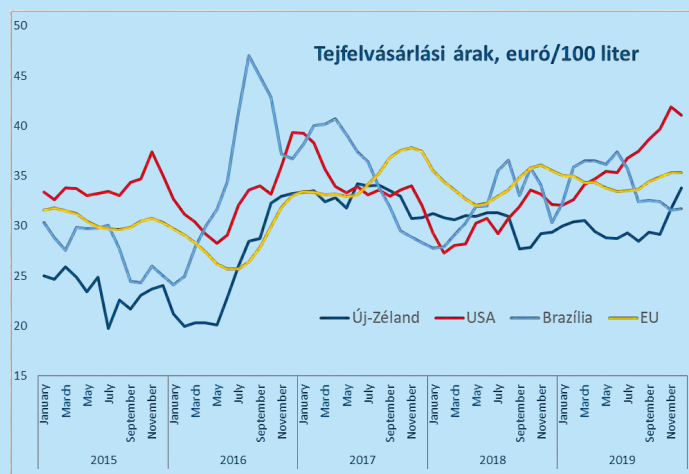
Mire számíthatnak idén a tejtermelők?

Két konszolidált év van a tejtermelés mögött. Nem kérdés, hogy ez már nagyon ráfért a szektorra. De vajon ebben az évben mire számíthatnak? Ennek járunk utána, és a szokásos Erste Agrár Kompetencia Központ előrejelzéseket is közöljük.

Világpiac

Bár a sertéspestis és a koronavírus okozta piaci zavarok hatással vannak a tejtermékek kereskedelmére is, a világpiaci egyensúly ebben az évben sincs veszélyben. Arra számítunk, hogy a tejtermékek világpiaca tovább bővül, miközben a kínálat sem marad el a tavalytól. Ettől függetlenül a tejtermelés feltételrendszere romlik, a költségemelő tényezők száma emelkedik. Az aszály, a környezetvédők támadásai, az ebből kifejlődő politikai, szabályozási szigorítások emelik a tejtermelők költségeit. Nem vagyunk egyedüli szakmai műhely, amely stabil tej felvásárlási árakra számít 2020-ban is, jövőre pedig folytatódó emelkedésre.

A világ nagy tejtermelő térségeiben – a szokásos éven belüli ciklikussággal, de – tendenciájában két éve emelkednek az árak. Ennek hátterében a folyamatosan emelkedő kereslet és termelés növekedését gátló tényező állnak.

Forrás: clal.it

A CLAL piackutató cég adatai szerint 2019 első tizenegy hónapjában az előző év azonos időszakához viszonyítva Kína

- dobozos és ömlesztett tejimportja 37 százalékkal; a tejszíné 30 százalékkal;
- a sűrített tejé és a teljes tejporé egyaránt 26 százalékkal; a sovány tejporé 22 százalékkal;
- a joghurté és a savanyított tejtermékeké 11 százalékkal; a csecsemőtápszeré 10 százalékkal;
- a sajt és túró termékcsoporté 7 százalékkal; a kazeiné 4 százalékkal nőtt;
- míg az ételmezési célú laktóze 4 százalékkal; a savóporé 20 százalékkal;
- a növényi zsíros tejporé 23 százalékkal; a gyógyszeripari felhasználású laktóze 27 százalékkal;
- a vaj és vajkrém termékcsoporté 28 százalékkal csökkent.

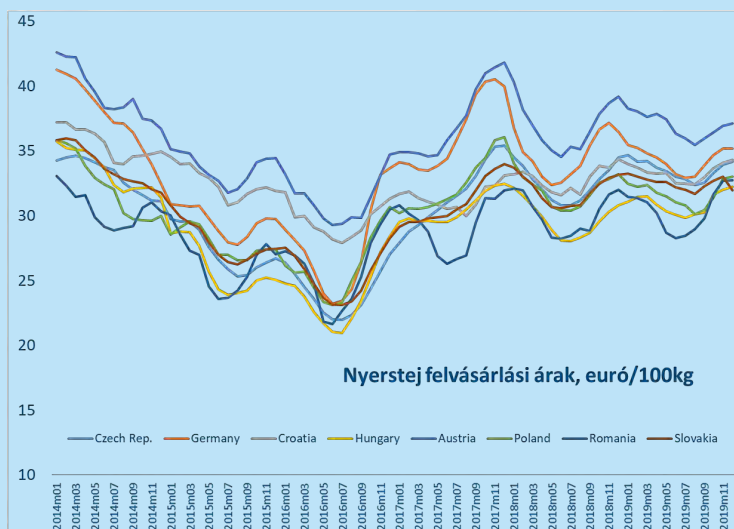
Az Európai Bizottság adatai szerint az Európai Unió részesedése Kína importjából a sűrített tejnél 47 százalékos, a savópornál 46 százalékos, a sovány tejpornál 37 százalékos, a kazeinnél 30 százalékos, a laktóznál 26 százalékos, a sajtnál 17 százalékos, a vaj és vajolaj termékcsoportnál 14 százalékos, a teljes tejpornál 2 százalékos volt a megfigyelt periódusban.

EU piaca

Az Európai Unió harmadik országokba irányuló vaj és vajkrém termékcsoport exportja 28 százalékkal,

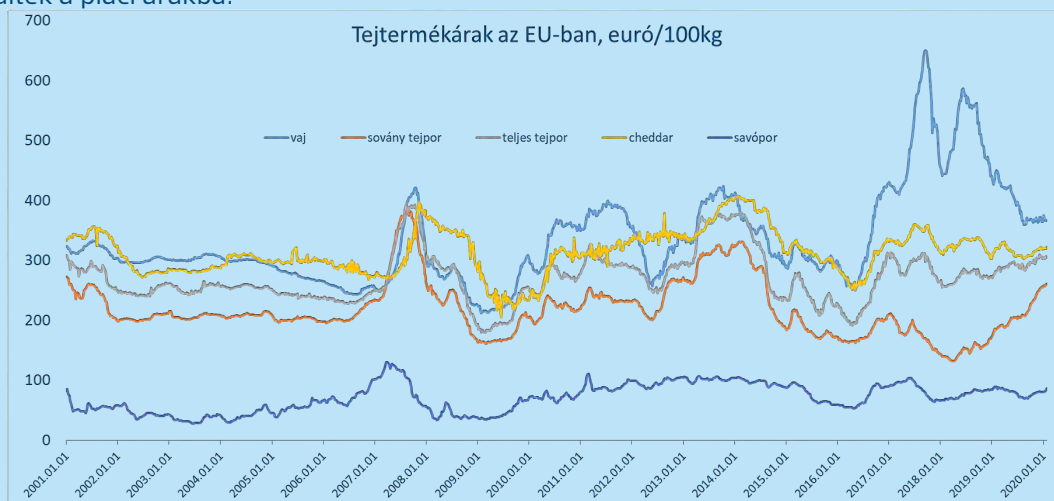
- a sovány tejporé 26 százalékkal, a dobozos tejé 24 százalékkal, a növényi zsíros tejporé 13 százalékkal,
- a joghurt és más savanyított tejtermékeké 9 százalékkal, a sűrített tejé 6 százalékkal,
- a tejszíné, illetve a sajt és túró termékcsoporté egyaránt 5 százalékkal,
- az egyéb tejtermékeké és a tejsavóé egyaránt 1 százalékkal nőtt,
- míg a gyógyszeripari felhasználású laktózé és a csecsemőtápszeré egyaránt 1 százalékkal,
- a teljes tejporé 14 százalékkal csökkent 2019 első tizenegy hónapjában az előző év azonos időszakához képest.

Ha a térség tejárainak alakulására tekintünk, azonos trendeket látunk azzal, hogy a magyar (citromsárga) vonal továbbra is alul van.

Forrás: DG Agri

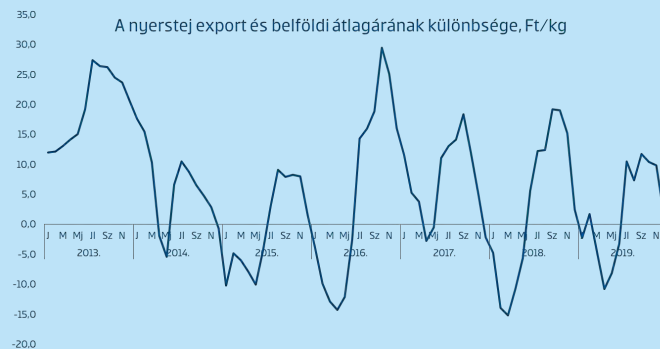
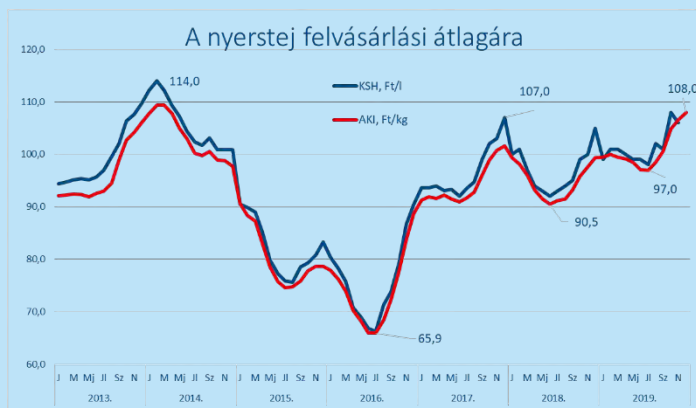
Az alapanyag ára a tejipari termékek legnagyobb költségeleme. A fenti világpiaci összefüggések mentén a termékárakban is tetten érhető a lassú áremelkedés. A vaj kivételt jelent, mert annak árát az elmúlt két évben kommunikációs módszerekkel sikerült feltornáznia, a félelmek pedig tartósan beépültek a piaci árakba.

Forrás: DG Agri

Magyarország

A hazai nyerstej árak is emelkedtek az elmúlt két évben. Jelenleg 108 forintos szinten vannak. A nyerstej exportja továbbra is jelentős. Árelőnye azonban gyors ütemben zsugorodik. Tekintve, hogy a feldolgozók tejhiánnyal küzdenek, ez kedvező folyamat.

Elmúlt évi külkereskedelmi adatainkból a sajt és a savóexport folytatódó emelkedése olvasható ki.

Magyarország tejtermék-külkereskedelmének mennyisége

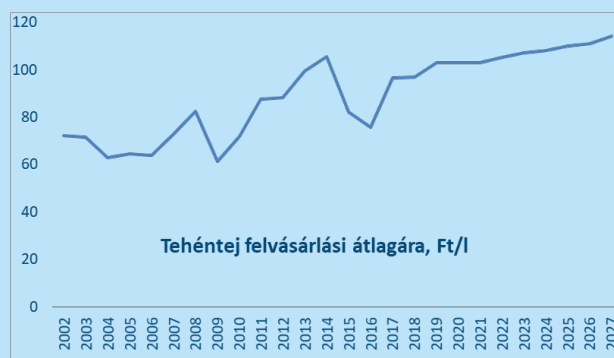
Megnevezés	2018. I-X.		2019. I-X.		2019. I-X. / 2018. I-X. (százalék)	
	import	export	import	export	import	export
0401 Tej és tejszín ^{a)}	75 504	331 374	71 238	272 372	94,35	82,19
0402 Tej és tejszín ^{b)}	6 901	288	11 960	209	173,32	72,49
0403 Kefír, joghurt	56 573	9 578	52 300	9 844	92,45	102,78
0404 Tejsavó	6 571	31 999	6 012	35 181	91,50	109,95
0405 Vaj és vajkerém	5 337	774	5 819	739	109,02	95,51
0406 Sajt és túró	53 955	27 679	54 501	29 981	101,01	108,32

^{a)} Nem sűrítve, nem édesítve.

^{b)} Sűrítve vagy édesítve.

Forrás: KSH

Az Erste Agrár Kompetencia Központ az elmúlt két év stabilitása után, erre az évre is kiegyensúlyozott tejárakra számít. Ennek háttérében a világpiaci keresletet meghatározó kínai importigény növekedése, Kína megállapodása USA-val, az EU stagnáló termelése, növekvő sajtexportja áll. A világpiac tovább fog bővülni ebben az évben is, ami az EU belső piacának stagnálásának fényében kedvező. Az EU tejipari termelésének kétharmadát sajt (38%) és vaj (29%) alkotja. Az összes többi termék adja a harmadik harmadot. Az előttünk álló években lassú tejár emelkedése számíthatunk.

2019-től AKK előrejelzés

Kiemelt téma

Mivel ez most a „sláger”, ebben a hónapban is az Agrárminisztérium által meghirdetett (42/2019 AM rendelt) beruházási hitelekhez igényelhető 80 %-os kamattámogatási programot mutatjuk be, amely akár „NHP FIX” forrással is kombinálható. A támogatás célja, hogy a program kiírásainak megfelelő agrárvállalkozások hosszú távú, rendkívül alacsony kamatozású forráshoz juthassanak.

Milyen típusú hitelekhez igényelhető kamattámogatás?

- Induló beruházáshoz nyújtott beruházási hitelhez.
- A kamattámogatás NHP FIX forrással kombinálható.
- Fontos: A beruházást nem lehet megkezdeni¹, amíg a kamattámogatási kérelem a Magyar Államkincstárhoz továbbításra nem kerül.

Miért előnyös beruházási hitelhez a kamattámogatás igényelni?

- Mert jelentősen csökkenti a beruházási hitel kamatterheit így a beruházás költségeit.
- Mert az ügyfélnek a hitel teljes futamideje alatt nettó kamatot kell csak fizetnie.
- Mert a finanszírozó bank átvállalja a kamattámogatás igénylésének lebonyolítását.
- Mert a kamattámogatás nem terheli az ügyfél de minimis keretét.

Kik igényelhetik a kamattámogatást?

- o Mikro- kis- és középvállalkozás esetén azok a vállalkozások, akik
 - elsődleges mezőgazdasági termeléshez-
 - mezőgazdasági termékfeldolgozáshoz, - forgalmazásához-
 - erdőgazdálkodási tevékenységhez kapcsolódó beruházási hitelt kívánnak igénybe venni, míg
- o nagyvállalat esetén azok a vállalkozások, akik
 - Közép-Magyarországi régió kívüli más régióban induló mezőgazdasági termékfeldolgozási-, forgalmazási- ill erdőgazdálkodási célú (de nem pótló beruházás)- vagy
 - Közép-Magyarország régió támogatható területén induló, új gazdasági tevékenység végzésére irányuló mezőgazdasági termékfeldolgozási, - forgalmazási, illetve erdőgazdálkodási célú beruházást kívánnak megvalósítani.
- o rendelkeznek a számlával a Magyar Államkincstár (MÁK) Ügyfél-nyilvántartási rendszerében
- o kamattámogatási kérelem benyújtásának időpontjában
 - nem áll csőd-, felszámolási, végelszámolási, kényszertörlési vagy végrehajtási eljárás alatt,
 - nem rendelkezik lejárt adó- vagy adók módjára behajtható köztartozással (kivétel, ha részére az adóhatóság fizetési halasztást, vagy részfizetést engedélyezett),
 - nem minősül nehéz helyzetben lévő vállalkozásnak,
 - nem rendelkezik állami kezesség, állami garancia vagy viszontgarancia beváltásából eredő, állammal szembeni tartozással,

¹ Beruházás megkezdése:

a) építési munka esetén az építésre vonatkozó első visszavonhatatlan kötelezettségvállalás időpontja, építési naplóba történő első bejegyzés, vagy a beruházás célját szolgáló első tárgyi eszköz megrendelésének napja
b) tárgyi eszköz és immateriális javak beszerzése esetén a vállalkozás általi első jogilag kötelező érvényűnek tekintett megrendelés napja,
c) olyan egyéb kötelezettségvállalás, amely a beruházást visszafordíthatatlanná teszi,

- rendelkezik a kezesség folytatásához hatósági engedéllyel,
 - nem áll uniós támogatás visszafizetésére kötelező határozat hatálya alatt,
 - nem áll az EU Bizottság által állami támogatás visszafizetésére kötelező határozat hatálya alatt,
 - rendezett munkaügyi kapcsolatokkal és átlátható szervezettel rendelkezik a 2011. évi CXCV. tv. alapján
 - jogosultak támogatás igénybevételére (pld. Nincs NAV tartozásuk, nem állnak csőd/felszámolás alatt stb.)
- o Tevékenységük szempontjából megfelelnek a kamattámogatási program feltételeinek,
- o A megvalósított beruházást kkv-k esetén legalább 3 évig, míg nagyvállalatok esetén legalább 5 évig működtetik.

Milyen mértékű a kamattámogatás mértéke?

- Ügyleti kamat 80%-a,

Milyen devizanemű beruházási hitelhez igényelhető kamattámogatás?

- Forint hitelhez

Milyen összegű beruházási hitelhez igényelhető a kamattámogatás?

A beruházási hitel összege beruházásonként és ügyletenként

- minimum 3 millió forint,
- maximum²:
1.300.000.000,- Ft. elsődleges mezőgazdasági termeléshez kapcsolódó beruházások esetében
2.000.000.000,- Ft. mezőgazdasági termékfeldolgozáshoz vagy –forgalmazáshoz és erdőgazdálkodáshoz kapcsolódó beruházások esetében

Milyen futamidő hitelhez igényelhető kamattámogatás?

- Minimum 3 éves, maximum 10 éves futamidejű hitelhez

Milyen beruházáshoz NEM igényelhető kamattámogatás?

- Vidékfejlesztési Programból vagy a Strukturális Alapok egyéb operatív programjából támogatást nyert beruházásokhoz,
- öntözési beruházáshoz, vízelvezetési munkálatokhoz,
- termőföld vagy üzletrészvásárláshoz, létesítmény felvásárláshoz,
- induló beruházás által létrehozott munkahelyek két évre számított becsült bérköltségéhez,
- széles sávú hálózatok fejlesztésére irányuló beruházáshoz,
- kutatási infrastruktúra-fejlesztéshez,
- termelési jogok, támogatási jogosultságok és egynyári növények vásárlásához vagy telepítéséhez; élő állat vásárláshoz,
- az uniós szabványoknak való megfelelést szolgáló beruházások a fiatal mezőgazdasági termelők számára a gazdálkodói tevékenységük megkezdésétől számított 24 hónapon belül nyújtott támogatás kivételével;

Jelen ismertetőben található információk kizárólag tájékoztató jellegűek és nem minősülnek ajánlatnak. A konkrét finanszírozás feltételei minden esetben egyedi döntés alapján kerülnek meghatározásra.

² 2 NHP FIX forrás esetén maximum 1 Mrd Ft / NHP Fix program / teljes ügyfélcsoport

Erste Agrár elemzés I.

Kell-e félnünk az ukrán mezőgazdaságtól? I.

Egyre gyakrabban hallunk hivatkozást arra, hogy Ukrajna EU-hoz való közeledése növekvő veszélyt jelent a magyar mezőgazdaság piacaira. Lehet, hogy máris túl sokszor kiáltottunk farkast, és nem vesszük komolyan? Rovatunk e havi cikkében az ezzel kapcsolatos képet próbálom tisztítani. Először a gabonapiaci helyzetüket tekintjük át.

A téma aktualitását egyrészt egy évforduló adja: a kijevi parlament 2019 február elején megszavazta azt az alkotmánymódosítási előterjesztést, amellyel bekerül Ukrajna alaptörvényébe, hogy az ország az európai uniós és a NATO-tagság elnyerésére törekszik. Másrészt az a decemberi ukrán parlamenti döntés, amely megnyitja a földpiacot, és elindítja a privatizációt. Az e körüli vita már a függetlenné válás óta zajlik. Azok, akik most igen olcsón bérlik³ a soktízezer hektáros állami földeket, nyilván nem érdekeltek abban, hogy a helyzet megváltozzon, és egészen eddig sikeresen gátolták a földpiac megnyitását. A törvény ez év augusztusától teszi lehetővé a földforgalom elindulását. Csak ukrán állampolgárok számára, maximum 10 ezer (jól tetszik látni!) hektár megvételét teszi lehetővé. Mégpedig azzal az indoklással, hogy a kistermelők elől ne vegyék meg a földet a nagyok. Csak a miheztartás végett: az Eurostat adatai szerint a magyarországi átlagos birtokméret 9,5 hektár (persze, tudom, hogy szét van írva, de akkor is más lépték).

Mi fog történni? Elkezdődik egy óriási huzakodás a földvagyonért, ami mindenképpen le fogja lassítani a mezőgazdaság eddig sem túl gyors fejlődését. Viszont, miután ez lezajlik, elképesztő ütemű fejlődést fogunk látni.

Néhány adat Ukrajna mezőgazdaságáról:

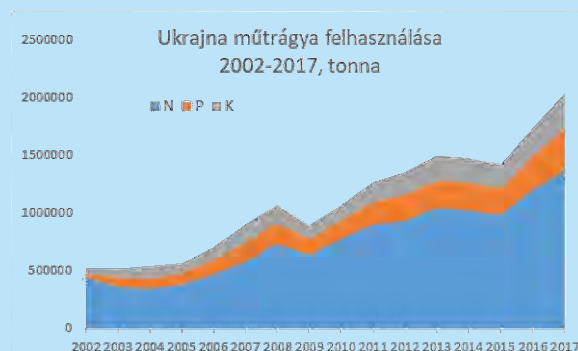
- a mezőgazdasági terület 42,7 millió hektár;
- a világ csernoozjom területének közel harmada, ami szántóföldjeik közel 60 %-a;
- az ország területének 86 %-a, mintegy 52 millió hektár potenciálisan művelhető, ebből 33 millió hektár a szántó;
- itt található Európa két legnagyobb gazdasága (654, illetve 615 ezer hektár);
- a kárpátaljai térségben az üzemek átlagos mérete a hazaihoz hasonló, de gyorsul a koncentráció;
- a GDP 12%-a, az export 30 %-a;
- a világ legnagyobb napraforgó termelője, 6-7. kukorica és búzatermelője, de top 10-es a szója, repce, árpa, cukorrépa termelésében is;
- az export harmada gabona, negyede növényi olaj, 12-15 százaléka olajosmag;
- a növénytermesztés: állattenyésztés aránya 72:28%;
- évente több mint 40 millió tonna gabonaexport;
- összesen 47 millió tonnás tárolókapacitással rendelkeznek;
- 13 tengeri kikötőjük kapacitása 40 millió tonna körüli évente.

Kiváló szántóföldi adottságok, nagy egyben művelt területek, viszont hiányos agrotechnika és felkészültség. A föld magánkézbe kerülésével a technikai fejlődés fel fog gyorsulni. Az adottságok magasabb szintű kihasználásával kapcsolatos igényről sokat tudnánk mesélni

³ Az állami vagy önkormányzati tulajdonban lévő földterület bérleti díját a föld értékének 8 százalékában meghatározzák meg, amit a kormány által meghatározott módszer alapján számítanak ki.

nekik, az viszont bizonyos, hogy Ukrajna szerepe a térség és a világ agrárpiacain erősödni fog.

Ukrajnában gyorsuló ütemben emelkedik ugyan a műtrágya és a növényvédőszer felhasználás, de még messze van a versenyben előtte lévők szintjétől. Nagyjából a világátlag harmadánál tartunk. Ebben még jelentős potenciál rejlik számukra.

Forrás: FAOSTAT

Azt ugye tudjuk, hogy 2016 óta Ukrajna nem exportálhat Oroszországba mezőgazdasági terméket és élelmiszert. A 2017 szeptembere óta életben lévő EU-val kötött társulási egyezmény pedig, kiegészülve az átfogó szabadkereskedelmi megállapodással, kukoricára, búzára és árpára határoz meg vámmentes éves kvótát. (AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (EU) 2017/1566 RENDELETE) Ukrajna évente többek között 65 ezer tonna búzát, 625 ezer tonna kukoricát és 325 tonna árpát szállíthat vámmentesen, illetve vámkedvezménygel az EU tagországokba.

Érdeemes még tudni arról, hogy Ukrajnában a kedvezményes Áfa-szabályok helyett 2017-ben vezették be a mezőgazdasági támogatási rendszert. Támogatást akkor csak az exportot végzők kapnak. 2017-ben 160, 2018-ban 240 millió dollárt költöttek erre, és elkezdtek kiszélesíteni a támogatottak körét.

Ukrajna gabonatermelése egyértelműen exportorientált. A termésre vetítve az árpa fele, a búza kétharmada, a kukorica háromnegyede kerül kivitelre. Ukrajna nem csak a búzakivitelben, hanem egyre növekvő lisztexportjában is jeleskedik. 2018/19-ben már 453 ezer tonna lisztet exportált. Ennek ugyan mindössze 7,5 százaléka került az EU területére, de az afrikai, a közel és közép-kelet ázsiai piacokon már fontos beszállító.

E kiemelt növények mérlegeire tekintve a vetésterületek folyamatos emelkedését látjuk. Ez náluk is a vetésszerkezet koncentrálódását jelzi, ami nyilván összefügg a jövedelemtermelő képességgel, az export versenyképességével és támogatásával. Következő heti cikkünkben az ukrajnai olajosmag termelésre is kitekintést adunk. Látszani fog, hogy a napraforgó számít a vezérnövénynek, hiszen területe az elmúlt két évtizedben megnégyszereződött. Abban világelsők.

Búzából a 2019/20-as gazdasági évben több mint 29 millió tonnás terméssel számolnak, ami 4 tonnás hozamnak felel meg a már említett, igen visszafogott kemikália-használat mellett. Ebből - és persze a 609 ezer tonnás nyitókészletből - 19 millió tonnás exportra számítanak. A felhasználás oldalán jellemzően a takarmányozási cél okoz ingadozásokat. Hiszen a legolcsóbb gabonát etetik fel.

Ukrajna búza és árpa mérlege, et

	2017/18	2018/19	2019/20		2017/18	2018/19	2019/20
terület, eha	6659	6884	7128	terület, eha	2687	2496	2815
nyitókészlet	1773	1099	609	nyitókészlet	1237	748	1008
termelés	26946	25057	29144	termelés	8695	7604	9459
import	55	72	55	import	5	16	10
összes kínálat	28774	26228	29808	összes kínálat	9937	8368	10477
export	17775	16019	19000	export	4289	3560	4700
felhasználás	9900	9600	10100	felhasználás	4900	3800	4800
zárókészlet	1099	609	728	zárókészlet	748	1008	977
hozam, t/ha	4,05	3,6	4,09	hozam, t/ha	3,24	3,05	3,36

Forrás: USDA

A kukoricánál is tartós a vetésterület emelkedése. Az ötmillió hektár feletti terület közel 36 millió tonnás termést jelent, 7,2 tonnás hektáronkénti hozam mellett.

Kukoricamérleg, et

	2017/18	2018/19	2019/20
terület, eha	4432	4565	5005
nyitókészlet	1549	1366	685
termelés	24114	35805	35855
import	39	35	37
összes kínálat	25702	37206	36577
export	18036	30321	28100
felhasználás	6300	6200	7400
zárókészlet	1366	685	1077
hozam, t/ha	5,44	7,84	7,19

Forrás: USDA

Számunkra a legfontosabb kérdés, hogy hová megy Ukrajna gabonaexportja. Földrajzi közelségünk révén nem csak ennek vagyunk kitéve, hanem annak is, hogy hagyományos exportpiacainkra tengeri kikötői révén is gazdaságosabban tudja eljuttatni termékeit.

Nos, búza és árpa tekintetében ugyan messze a vámmentes kvóta felett, de csak kisebb arányban játszik szerepet az EU piaca kivitelükben. A gond a kukoricánál kezdődik, amelynek viszont fő exportpiaca az EU. Mivel pedig Ukrajna esetében mindig élni kell a gyanúperrel, hogy különböző trükköket alkalmaz a közösségi piacra való bejutásnál (lásd csirkemell-trükk, és hallani durva örlemények formájában érkező gabonafélékről is) nem lehetünk nyugodtak a jövőt illetően.

Ukrajna búzaexportja, et

	2015/16	%	2016/17	%	2017/18	%
összesen	16931,3	100,0	17530,4	100,0	17154,8	100,0
Afrika	5271,9	31,1	5227,7	29,8	5918,3	34,5
Dél-Kelet Ázsia	6300,4	37,2	5038,9	28,7	5228,5	30,5
Dél Ázsia	1469,5	8,7	4659,6	26,6	2067,5	12,1
Közel-Kelet	1522,8	9,0	1311,1	7,5	2003,5	11,7
EU28	2037,3	12,0	13,7	0,1	1626,4	9,5

Ukrajna árpaexportja, et

	2015/16	%	2016/17	%	2017/18	%
összesen	4412,3	100,0	5354,8	100,0	4289,5	100,0
Közel-Kelet	2619,6	59,4	3102,8	57,9	2506,4	58,4
Dél-Kelet Ázsia	872,6	19,8	311,8	5,8	826,6	1,9
Afrika	653,2	14,8	1522,6	28,4	536,4	12,5
EU28	231,0	5,2	352,7	6,6	405,6	9,5
Dél Ázsia	29,6	0,7	14,5	0,3	5,6	0,1

Ukrajna kukoricaexportja, et

	2016/17	%	2017/18	%	2018/19	%
összesen	21333,6	100,0	18036,0	100,0	30321,0	100,0
EU28	9231,7	43,3	8338,7	46,2	16053,6	53,0
Afrika	5579,9	26,2	3379,3	18,7	4909,0	16,2
Közel-Kelet	3835,8	18,0	3418,5	19,0	4718,5	15,6
Dél-Kelet Ázsia	2491,3	11,7	2783,2	15,4	4186,1	13,8
Dél Ázsia	168,6	0,8	105,9	0,6	205,7	0,7

Forrás: USDA

Milyen kép áll mindebből össze? Egy nagyon közeli ország képe, amely rendkívül kedvező adottságokkal bír a gabonatermelésben, és ezzel tisztában is van. Határozottan fejleszti gabonaszektorát, amely várhatóan gyorsuló ütemben fogja növelni kibocsátását és exportját. Főleg a kukorica esetében látunk reális veszélyt arra, hogy középtávon nyomást helyeznek a hazai piacra. Hogyan lehet erre felkészülni? A hatékonyság növelésével és a termelés diverzifikációjával. Hogy mennyi időnk van erre? Mivel ezek állandó feladatok, egy kis félelem nem árt ahhoz, hogy komolyan vegyük és felgyorsítsuk ez irányú tevékenységünket.

Erste Agrár elemzés II.

Kell-e félnünk az ukrán mezőgazdaságtól? II.

Ukrajna mezőgazdasági adottságai páratlanok. Azzal, hogy elkezdődött a termőföldek magánkézbe adása, új fejezet nyílik az ukrán mezőgazdaság történetében. Ebben a napraforgó, a repce és a szója főszereplő lesz. Ukrajna a világ legnagyobb napraforgó termelője, 6-7. kukorica és búzatermelője, de top 10-es a szója, repce, árpa, cukorrépa termelésében is. Az agrárexport harmada gabona, negyede növényi olaj, 12-15 százaléka olajosmag.

Az okok prózaiak: az olajosmagokkal elérhető jövedelem rendre a legmagasabb a szántóföldi növények közül. Innen is kiemelkedik a napraforgó, amely viszi a pálmát mind a területét, mind jövedelemtermelő képességét illetően. Az alábbi táblában jól látszik, hogy míg a gabonafélék és a hüvelyesek területe stabil, addig az olajosoké az elmúlt években lendületesen növekedett. Napjainkban lassul a terület-bővülés, de a 8-9 millió hektár azért magáért beszél.

A napraforgó sikerét nem csak a kiépült feldolgozó kapacitások és nemzetközi piaci lehetőségek támasztják alá, hanem az is, hogy ezt a növényt használják a rosszul telelő növények (főként az ott is érzékeny repce) helyén. S hogy mikor ütköznek vetésforgó-korlátba? Egyelőre nem. Sőt, úgy tűnik, hogy a vetésforgó többi elemét kissé alá is rendelik a napraforgó igényeinek.

A második a népszerűségi rangsorban a szója. Mivel igen jól értékesíthető mind a feldolgozók, mind az export irányában, az ukrainai gazdálkodók szeretik ezt a növényt. Törést az a 2018-as jogszabályváltozás okozott ebben, amely az áfa-visszaigénylés korlátozását célozza meg. Bár a nagy felháborodás miatt a korlátozás bevezetését elhalasztották, a termelési kedvben már érezhető a csökkenés. Ez a területnövekedés megállásában érhető leginkább tetten.

Főbb növények területe és jövedelmezősége* Ukrajnában

		1995	2000	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
gabona és hüvelyesek	terület, eha	14152	13646	15449	16210	14800	14728	14349	14602	14782
	jövedelmezőség, %	86	65	15	2	26	43	38	25	
szója	terület, eha	26	65	1476	1370	1806	2147	1846	1997	1729
	jövedelmezőség, %			23	33	35	39	52	29	
napraforgó	terület, eha	2020	2943	5194	5051	5257	4965	5904	6020	6165
	jövedelmezőség, %	171	52	46	28	37	81	63	41	
repce	terület, eha	49	214	566	1017	882	684	456	788	1036
	jövedelmezőség, %			21	9	29	44	45	44	
cukorrépa	terület, eha	1475	856	458	280	331	239	292	316	274
	jövedelmezőség, %	31	6	16	3	18	28	24	12	

Forrás: Ukrán Statisztikai Hivatal *a jövedelmezőség alatt itt a változó költségek és az árbevétel arányát értik

Mitől ilyen jó Ukrajnában az olajos magok jövedelmezősége? Leginkább azért, mert a magexportőrök és az olajgyárak folyamatosan versenyben állnak a készletek megszerzése terén. Ez nyilván a világpiaci értékesítési lehetőségek tartós emelkedésével függ össze. Az olajnövények iránti nemzetközi igény mind az élelmezési, mind az üzemanyag, mind a takarmányigény oldalán gyorsabban emelkedik, mint a termelés.

Ukrajnában mintegy 19 millió tonnásra becsülik az olajosmag feldolgozó kapacitást. Ebből a top10 mintegy 11 millió tonnát tud. Az összes kapacitásból közel 5 millió tonna a szója és 3 millió tonna a repce feldolgozó. A modern üzemek nyilván több magfélét is fel tudnak dolgozni, ami kellő rugalmasságot biztosít számukra a jövedelmezőség fenntartására. A bizonytalanság oka, hogy az országban sok kisebb üzem van, amely csak akkor indul el, ha jó üzleti lehetőségre bukkan. Ráadásul, az ország fogyó népességével összefüggésben a hazai étolajfogyasztás lassan, ugyan, de tartósan csökken.

Az ukrainai napraforgó termelés a világ 27-29 százaléka. Mögötte szorosan zárkózik Oroszország. A mintegy 15 millió tonnás termésből csak kevés, 100 ezer tonna kerül kaszattermés formájában exportra. Főként (80%-ban) az EU tagállamaiban, valamint a Közel-Keleten (12-13%). Nem így a napraforgóolajból, amelynek 90 százalékát külföldön értékesítik. Ezt egyre növekvő, immár közel 50 százalékos arányban Dél-Ázsiában adják el. Az EU-ban mintegy negyede kerül kivitelre. A napraforgódara 80 százalékát exportálják, főként az EU-ba.

Ukrajna napraforgó kaszat, napraforgóolaj és napraforgódara mérlege, ezer tonna

	2017/18	2018/19	2019/20		2017/18	2018/19	2019/20		2017/18	2018/19	2019/20
terület, eha	6695	6165	5950	nyitókészlet	125	118	100	nyitókészlet	434	548	427
nyitókészlet	421	211	191	termelés	5913	6656	6063	termelés	5693	6258	5837
termelés	13700	15500	14280	import	1	1	1	import	9	1	1
import	30	30	30	összes kínálat	6039	6775	6164	összes kínálat	6136	6807	6265
összes kínálat	14151	15741	14501	export	5341	6100	5450	export	4238	5000	4600
export	39	100	100	felhasználás	580	575	575	felhasználás	1350	1380	1380
felhasználás	13901	15450	14250	zárókészlet	118	100	139	zárókészlet	548	427	285
zárókészlet	211	191	151								
hozam, t/ha	2,25	2,51	2,4								

Forrás: USDA

A szója területe ugyan lefordult a kétmillió hektáros szintről, de az exportorientáltság e növénynél is meghatározó. Bár a magnak már kevesebb, mint felét exportálják, az olajat teljes egészében, a darát 70-80 százalékban külföldön értékesítik. A magexport fele a Közel-Keleten, harmada, egyre növekvő trendben az EU-ban talál gazdára. Az olajnál e két desztináció aránya fordított, az EU a legnagyobb piac. A szójadara exportban az Eurázsiai Gazdasági Térség is jelentős a két említett mellett.

Ukrajna szójamag, szójaolaj és szójadara mérlege, ezer tonna

	2017/18	2018/19	2019/20		2017/18	2018/19	2019/20		2017/18	2018/19	2019/20
terület, eha	1982	1728	1580	nyitókészlet	6	0	5	nyitókészlet	152	231	168
nyitókészlet	151	35	32	termelés	186	301	294	termelés	801	1294	1263
termelés	3899	4461	3476	import	0	0	0	import	3	3	2
import	8	7	6	összes kínálat	192	301	299	összes kínálat	956	1528	1433
összes kínálat	4058	4503	3514	export	191	295	295	export	365	1000	900
export	2757	2620	1660	felhasználás	1	1	1	felhasználás	360	360	375
felhasználás	1266	1851	1811	zárókészlet	0	1	1	zárókészlet	231	168	158
zárókészlet	35	32	43								
hozam, t/ha	1,97	2,58	2,2								

Forrás: USDA

A repcét gyakran viselik meg az ukrajnai telek. Ennek ellenére nő a termelési kedv. Repcét csaknem kizárólag exportra termelnek. A mag 90-95 százaléka, az olaj és a dara 100 százalékban exportra kerül.

Ukrajna repcemag, repceolaj és repcedara mérlege, ezer tonna

	2017/18	2018/19	2019/20		2017/18	2018/19	2019/20		2017/18	2018/19	2019/20
terület, eha	790	1036	1270	nyitókészlet	2	1	2	nyitókészlet	0	0	0
nyitókészlet	41	3	15	termelés	59	146	152	termelés	86	212	221
termelés	2223	2751	3429	import	1	1	1	import	0	0	0
import	9	10	9	összes kínálat	62	148	155	összes kínálat	86	212	221
összes kínálat	2273	2764	3453	export	60	145	152	export	71	160	200
export	2118	2380	3060	felhasználás	1	1	1	felhasználás	15	52	21
felhasználás	152	369	380	zárókészlet	1	2	2	zárókészlet	0	0	0
zárókészlet	3	15	9								
hozam, t/ha	2,81	2,66	2,7								

Forrás: USDA

A képhez hozzátartozik, hogy Ukrajna évente 220-230 ezer tonna pálmaolajat importál, élelmiszeri célú felhasználásra.

Mivel az olajosmagok Magyarországon is a jövedelmezőségi rangsor elején vannak, számunkra az ukrajnai olajosmag szektor jövője nagyon fontos. Tisztában kell lenni azzal, hogy a legnagyobb felvásárlók és feldolgozók ugyanazok ott is. Ennél fogva regionális a gondolkodás.

Mi is exportorientáltak vagyunk, bár jóval kevésbé, mint Ukrajna. Az, hogy exportjukban kiemelt helye van az EU-nak, egészséges félelemérzetet kell, hogy keltsen bennünk. Amíg kívül vannak a körön (az EU-n), addig ez távolinak tűnik, de amint közelebb kerülnek a közösséghez közvetlen, versenyképességi problémáink lehetnek. Mennyiségben nyilván nem tudunk velük versenyre kelni. Marad a minőség, a hatékonyság és a szolgáltatási színvonal.

Kapcsolatok

Erste Agrár Kompetencia Központ

agromegoldasok@erstebank.hu
[Erste Agro megoldások honlap](#)

Fórián Zoltán
vezető agrárszakértő

Telefon: +36 20 431 1594
zoltan.forian@erstebank.hu

Erste Faktor

Becske Dávid
Telefon: +36 30 689 2569
david.becske@erstebank.hu

Gór Arnold
senior üzlettámogatási menedzser

Telefon: +36 30 326 7367
arnold.gor@erstebank.hu

Erste Lízing

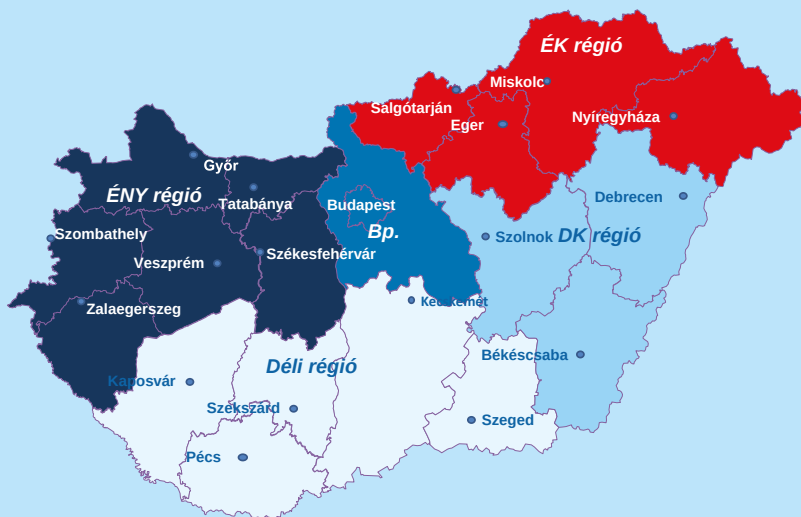
Báti Balázs
Telefon: +36 30 996 9745
balazs.bati@erstebank.hu

Mindenütt kéznél vagyunk

Észak-Kelet Magyarországi Vállalati Régió

Az Erste Bank Észak-Kelet Magyarországi Régiójának a működési területe Nógrád, Heves, Borsod-Abaúj Zemplén, Szabolcs Szatmár Bereg megyékre terjed ki.

A Régió minden megyeszékhelyen (Salgótarján, Eger, Miskolc, Nyíregyháza) rendelkezik Vállalati Irodával. A Régióvezető, Sumi Csaba okleveles vállaltgazdasági agrármérnök végzettséggel is rendelkezik. Az Észak-Kelet Magyarországi Régió aktívan hozzájárult az Erste Bank agrárhitel állományának elmúlt 2 évben nyújtott 60 százalékos növekedéséhez, a régió a 2017-es évben 38 százalékkal növelte agrár hitelportfólióját, míg a teljes hitelállománya 26 százalékot növekedett.

A Régió aktívan együttműködik az Erste Bank Agrárkompetencia központjával, így az agrárium szereplőinek személyre szabott finanszírozási megoldásokkal áll a rendelkezésére.

A Régió kollégáinak több éves gyakorlata van az agrárium és a mezőgazdasági cégek finanszírozásában.

A Régió sikereinek titka, hogy a kollégák proaktívan mindig a legjobb szakmai és finanszírozási megoldásokat keresik az agrárium szereplőinek, miközben ismerik a szektor működését is.

Kit keressek?

Sumi Csaba - Régióvezető

+36 30 505 0107

Csaba.Sum@erstebank.hu

Gulyás László - Eger

+36 20 991 0150

Laszlo.Gulyas@erstebank.hu

Pádárné Teleki Mónika - Salgótarján

+36 30 699 0026

Monika.PadarneTeleki@erstebank.hu

Újvári Róbert - Nyíregyháza

+36 20 329 2222

Robert.Ujvari@erstebank.hu

Jánosik Anita - Miskolc

+36 30 516 9836

Anita.Janosik@erstebank.hu